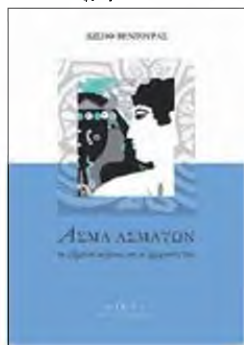

ΠΟΙΗΣΗ

Ιωσήφ Βεντούρας,
Άσμα Ασμάτων – το εβραϊκό κείμενο
και οι ερμηνείες του, Νίκας, 229 σελ.

Κήπος κλειστός είσαι νύφη μου / πηγή κλειστή στέρνα σφραγισμένη. Αυτό το υπέροχο ερωτικό ποίημα –είτε το διαβάζουμε αλληγορικά ως απευθυνόμενο στον θεό, είτε κυριολεκτικά, σαν να αφορά τον ανθρώπινο έρωτα– μας προσφέρεται από τον Ιωσήφ Βεντούρα μεταφρασμένο απευθείας από το εβραϊκό πρωτότυπο, και όχι μέσω της απόδοσης των Εβδομήκοντα στην ελληνιστική κοινή. Μεταφρασμένο, αλλά και φωνητικά μεταγραμμένο στο ελληνικό αλφάβητο, κάτω από το εβραϊκό πρωτότυπο, και σχολιασμένο τόσο με αναφορές σε άλλα κείμενα της ιουδαϊκής παράδοσης, όσο και βάσει δευτερογενούς, πλούσιας, ενημερωμένης βιβλιογραφίας. Αυτή, μαζί με εσωτερικές ενδείξεις, πείθει και τον Ιωσήφ Βεντούρα –όπως καταλήγει στην εισαγωγή και στο επίμετρο του– πως πιθανότερο είναι το ποίημα να γράφτηκε από γυναίκα. *Στη σκιά του επιθύμησα κι έκασα / κι ο καρπός του γλυκός στον ουρανίσκο μου.* Π.Ι.

Ιωσήφ Βεντούρα μεταφρασμένο απευθείας από το εβραϊκό πρωτότυπο, και όχι μέσω της απόδοσης των Εβδομήκοντα στην ελληνιστική κοινή. Μεταφρασμένο, αλλά και φωνητικά μεταγραμμένο στο ελληνικό αλφάβητο, κάτω από το εβραϊκό πρωτότυπο, και σχολιασμένο τόσο με αναφορές σε άλλα κείμενα της ιουδαϊκής παράδοσης, όσο και βάσει δευτερογενούς, πλούσιας, ενημερωμένης βιβλιογραφίας. Αυτή, μαζί με εσωτερικές ενδείξεις, πείθει και τον Ιωσήφ Βεντούρα –όπως καταλήγει στην εισαγωγή και στο επίμετρο του– πως πιθανότερο είναι το ποίημα να γράφτηκε από γυναίκα. *Στη σκιά του επιθύμησα κι έκασα / κι ο καρπός του γλυκός στον ουρανίσκο μου.* Π.Ι.

Βασίλης Αμανατίδης,
∞: αποκατάσταση, Νεφέλη, 112 σελ.

Αν το προ οκταετίας *μ_οθηροετ* : μόνο λόγος του Β.Α. ήταν ένα θεαματικό «ορατόριο» περήφανης δραματουργικής δεινότητας, στην ∞: απο-

κατάσταση, έχουμε ένα πιο χαμηλόφωνο έργο δωματίου, όπου ο ποιητής-συνθέτης (παριστάνει πως) έχει αφήσει μεγάλο βαθμό ανεξαρτησίας στην πάντα πρωταγωνίστρια μα πλέον ασθενή Μητέρα (*και μην απορείς / που δεν μιλούσα έτσι παλιά / τώρα έχω πολύ / ελεύθερο χρόνο*), και στη δευτεραγωνίστρια αλλοδαπή βοηθό της (*να μη βγάλουμε έξω πάλι σημαία / και πούμε θνικό γύμνο*). Τα λόγια τους κυριαρχούν, πλάι σ' αυτά του γιου-αφηγητή (*οι ποιητές είναι και πεθαμένοι γκεμμοί*). Οκτώ ενότητες σε αναγκαστική ύπτια θέση, με τη μουσική ρύθμιση και την πλέξη των φωνών (και των –ακόμη και σολωμικών– αποήχων) που, μαζί με άλλα, κάνουν την ποίηση του Βασίλη Αμανατίδη τόσο ξεχωριστή. Π.Ι.

William Allan & Felix Baudelmann,
Αρχαία Ελληνική Λυρική Ποίηση –
Ανθολογία σχολιασμένων αποσπασμάτων,
μετάφραση: Κατερίνα Δημοπούλου,
επιμ.: Χρήστος Τσαγγάλης,
University Studio Press, 649 σελ.

Αν ήδη διαθέτετε μεταφράσεις στα νέα ελληνικά των αρχαίων λυρικών –ή, βεβαίως, αν έχετε το προνόμιο της επαρκούς αρχαιομάθειας– αυτή η ανθολογία (των πρωτοτύπων μόνον, χωρίς μεταφράσεις) θα εμπλουτίσει την κατανόηση και την απόλαυσή σας με πλήθος τρόπους: με θαυμά-

σια αλλ' ευσύνοπτα εισαγωγικά κείμενα για τον ίαμβο, την ελεγεία, τη χορική και τη μελική ποίηση, τις ποιήτριες και τους ποιητές, την κοινωνική και πολιτισμική τους θέση, την περιπέτεια των έργων τους, σχολιασμό και αναλύσεις των ποιημάτων και των συμφραζομένων τους, που φωτίζουν αυτή την αρχικώς προφορική τέχνη που «τραγουδιόταν» αλλ' ωστόσο επιβίωσε χάρη στη γραφή. Όσο, βέβαια, επιβίωσε: πολύ λίγοι από τους εκτιμώμενους 100.000-150.000 στίχους που διέθεταν οι Αλεξανδρινοί έφτασαν ως εμάς – κι ακόμα λιγότερα είναι τα ακέραια ποιήματα. Π.Ι.

John Berryman, Ονειρικά τραγούδια,
πρόλογος - επιλογή - μετάφραση:
Αντώνης Ζέρβας, συν
Αφιέρωμα στον Τζων Μπέρορμαν,
επιμ.-μετάφραση: Ε.Κ. Ζέρβα,
Περισιπωμένη, 400 σελ.

Ταξινόμηση οστών: θα μ' άρσεε τούτη η δουλειά. Ένα από τα μείζονα –και πιο μοναχικά– ποιητικά κείμενα από την Αμερική του 20ού αιώνα υπήρξε η στερνή προσφορά του δεινού μεταφραστή (θα αρκούσε να θυμηθούμε την εργασία του στα *Άσματα* του Πάουντ), ποιητή Αντώνη Ζέρβα (1953-2022). Δεινές και οι δυσκολίες μετάφρασης στη γλώσσα μας (ή όποια άλλη γλώσσα) αυτού του εντελώς ιδιαίτερου

ποιητικού σύμπα-
ντος. Συνεπώς, ο
Αντώνης Ζέρβας
δημοσίευσε μόνο
ένα –γενναίο– δείγ-
μα από τα συνολικά
385 ποιήματα του
έργου. Την ανθο-
λόγηση αυτή (με τα
πρωτότυπα αντικρι-
στά στις ελληνικές
μεταφράσεις), συ-
νοδεύει όχι μόνο η
πολυσέλιδη εισαγωγή του, αλλά και ένα πολύ-
τιμο ανθολόγιο επτά σημαντικών και διαφωτι-
στικών κειμένων για το γοητευτικό μα δύστρο-
πο αυτό «έπος». *Απίστευτος πανικός βασιλεύει /
[...] Παγωμένα / ποτά κοκλάζουν.* Π.Ι.

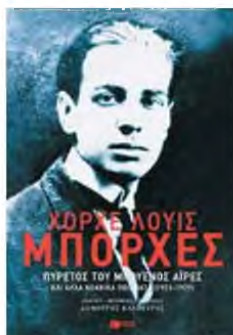
Γιάννα Μπούκοβα,
Σ,
ΦΡΜΚ, 51 σελ.

«Σως» είναι μια
κραυγή που εκπέμπει
το άγευστο. Το τρίτο
ελληνικό βιβλίο της
Γιάννας Μπούκοβα
απαρτίζεται από
365 «λήμματα»: στί-
χους που όλοι ξε-
κινούν με μια λέξη
που αρχίζει, ακρι-
βώς, με το γράμμα
«Σ». Θα μπορούσε
να είναι απλώς ευ-
φρές και χιουμοριστικό παίγνιο – αλλά κατα-
λήγει διαδρομή στην «πάνω» και στην «κάτω
οδό»· στο «μέσα» και στο «έξω»· στα σοβαρά
και τα γελοία της ζωής· στον αφρό, στα βάθη,
και τα ύψη της. Και–διόλου αμελητέο– μας
επανεξοικειώνει όχι μόνο με λέξεις, καθιστώ-
ντας τον όσο ανοίκειες χρειάζεται για να τις
δούμε σαν πρωτόπλαστες, αλλά και με πλήθος
έννοιες που εξακτινώνονται γύρω τους· και,
κυρίως, με τη μεταφορά: τρόπο σκέψης (δη-
λαδή θέασης της ζωής) ταυτοχρόνως απελευ-
θερωτικό και παρήγορο. *«Σφουγγάρι» είναι ο μη
έκων.* Π.Ι.

Χόρχε Λουίς Μπόρχες,
*Πυρετός του Μπουνένος Άιρες –
και άλλα νεανικά ποιήματα (1923-1929),*
εισαγωγή - μετάφραση - σημειώσεις:
Δημήτρης Καλοκύρης,
Πατάκη, 150 σελ.

*Αίθριο, κοίτη τ' ουρανού. / [...] για να ξεγλι-
στούν τα ουράνια μέσα στο σπίτι.* Όταν πρόκει-
ται για λογοτέχνη του μεγέθους του Μπόρχες,
κάθε προσθήκη στο σώμα των έργων του (που
ήδη μας έχουν προσφέρει οι εκδόσεις Πα-
τάκη) είναι καί ενδιαφέρουσα καί πολύτιμη.
Οδηγός μας καί εδώ (όπως και στον τόμο των
–λοιπών, ωριμότερων– *Ποιημάτων*), ο Δημή-
τρης Καλοκύρης, ένας από τους βασικούς έλ-

λθνες πρέσβεις του
Μπόρχες. «Νεανι-
κά», μπορεί να είναι
τα ποιήματα αυτά,
αλλά η φυσιογνω-
μία και η πρωτοτυ-
πία του συγγραφέα
τους είναι ήδη ευ-
διάκριτες: *Σκοτεινά
σανυροδόγια / που
εξακοντίζονται επ'
άπειρον.* Περιλαμ-
βάνονται τρεις συλ-
λογές: πέραν της ομότιτλης, το *Αντικρινό φεγ-
γάρι* και το *Τετράδιο Σαν Μαρτίν.* *Μα ο κήπος
είχε τα καλάμια του για λόγους / και στις κορφές
τους προσείχονταν σπουργία.* Π.Ι.

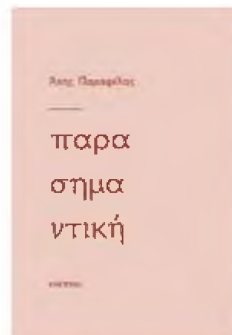
Σαρλ Μπωντλαίρ,
*Τα άνηθ του κακού: Παρισιοί πίνακες –
Τα απαγορευμένα ποιήματα,*
μετάφραση: Ερρίκος Σοφράς,
Μεταίχμιο, σελ. 184

Η λατρεμένη μου
γυμνή τόσο με ξέρει
/ Κι εφόρει μόνο τα
ηχηρά κοσμήματά
της. Δώδεκα χρόνια
μετά την πολυτελή,
εικονογραφημένη
από τον ολλανδό
καλλιτέχνη Pat An-
drea, έκδοση (πάλι
από το Μεταίχμιο)
των μεταφράσεών
του τον έξι «Απαγο-
ρευμένων ποιημάτων», ο Ερρίκος Σοφράς επι-
στρέφει στον γάλλο πρωτο-μοντερνιστή, συ-
μπληρώνοντάς τες με 18 (μη απαγορευμένους)
«Παρισινούς πίνακες», επίσης από τα *Άνηθ του
Κακού.* *Στων γηραιών πρωτεουσόν τους λαβυ-
ρίθους, / Όπου και η φρέσκια ακόμα γίνεται μα-
γεία, / Παραμονεύω.* Όπως και προηγουμένως,
περιλαμβάνεται επίσης το ποίημα «Επιγραφή
σ' ένα βιβλίο καταδικασμένο» και η απόφαση
του γαλλικού δικαστηρίου το 1857 που απαγό-
ρευε τη δημοσίευση των έξι ποιημάτων. Όμως
η παρούσα εμπλουτισμένη έκδοση εμπλουτίζε-
ται με χρησιμότερες σημειώσεις και επίμετρο
του μεταφραστή, επάξια συνοδεία της αποδε-
δειγμένης μεταφραστικής τέχνης του. Π.Ι.

Άκης Παραφέλας,
Παρασημαντική,
Ενύπνιο, 60 σελ.

*Μες στον κινδύνον τους τριγμούς / στον αιγι-
μάτων τη συνείδηση να είμαστε η μόνη ίσως δύ-
νατότητα ελάτε.* Παρότι πληθαίνουν, σχετικές
σπανίζουν ακόμα τα βιβλία ποίησης που εί-
ναι αληθινά, αρχιτεκτονημένα, βιβλία, και όχι
«συλλογές». Το να είναι τέτοιο ένα πρώτο βι-
βλίο (βραβείο *Αναγνώστη* για πρωτοεμφανιζό-
μενο στην ποίηση, για την α' έκδοσή του από
τις εκδ. Θράκα, 2018), το καθιστά ακόμα πιο
αξιοπρόσεκτο. Ειδικά όταν είναι κατορθωμένο

καί το ύφος: τολμη-
ρό και απαιτητικό
– επίθετα για να
ερεθίσουν, όχι να
αποθαρρύνουν. Σε
τρεις ενότητες με
«συμβολικά» «πρό-
σωπα» («Ειρήνη Ξέ-
νου»), το βιβλίο τα-
λαντεύεται ανάμεσα
στις εξωτερικές και
κάποτε πολυπρό-
σωπες εικόνες και
την εσωτερική, μοναχική, κοπιώδη διερευνή-
ση της αυτοσυνειδήσας. *Εγώ ήθελα με τη φόρα
που έχει ένα κλουβί όταν σπάει ν' ακούσω τ' όνομά
της το οποίο συνέχεια μου διέφραγε.* Π.Ι.

Κώστας Ταχτσής,
Καφενείο Το «Βυζάντιο»
(Συγκεντρωτική έκδοση ποιημάτων),
επιμέλεια - επίμετρο:
Δημήτρης Παπανικολάου,
Ψυχογιός, 156 σελ.

*Φεγγάρι μου / [...] έφτασα στο σημείο
να σε πω / σ ε λ ή ν
η . Αν Το τρίτο στε-
φάνι είναι ο κυριό-
τερος λόγος για τον
οποίο ο Ταχτσής
υπήρξε σημαντικός
για τη νεοελληνική
λογοτεχνία, τα ποι-
ήματα με τα οποία
πρωτοεμφανίστηκε
παραμένουν ενδι-
αφέροντα τεκμήρια της ιδιοπροσωπίας του.
Το 1972 επέλεξε κάποια από όσα είχε δημο-
σιεύσει κατά το διάστημα 1951-6 – κι αυτή η
αυτο-ανθολόγηση, *Καφενείο το «Βυζάντιο»* κι
άλλα ποιήματα, αποτελεί το πρώτο μέρος της
παρούσας συγκεντρωτικής έκδοσης. Που συ-
μπληρώνεται, στο δεύτερο μέρος της, από όλα
τα υπόλοιπα ποιήματά του, ανά συλλογή – κα-
θώς και σημειώσεις του ίδιου αλλά και του επι-
μελητή (ο οποίος υπογράφει και το επίμετρο),
και λοιπές χρήσιμες πληροφορίες. Έμοιαζε η
αγάπη μας ωραίο βιβλίο. / Τώρα που εσύ θα φύ-
γεις / στα γόνατα θα κάνω πως τ' αφήνω.* Π.Ι.